

Якименко Катерина Володимирівна,
здобувач навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри конституційного та
міжнародного права Національної академії
внутрішніх справ **Кулик Т. О.**

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ЗНАЧЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Інституції Європейського Союзу є елементом системи управління наднаціонального рівня, яку держави-члени використовують насамперед з метою реалізації положень засновницьких договорів та інших правових актів ЄС. Для цього інституції Європейського Союзу наділені відповідною компетенцією, закріпленою у договорах, інших правових актах Європейського Союзу, що надає їм особливий статус та реальну автономію. Тому динаміка й успішність європейської інтеграції багато в чому зобов'язана саме оригінальності цієї системи [1].

Останнім часом проявляються тенденції розвитку інституційної системи Європейського Союзу, характерними рисами яких є, по-перше, те, що сама система не статична, а достатньо динамічна, порівняно швидко адаптується до мінливих умов. Згодом у ній з'являються нові установи, а роль і функції наявних істотно модифікуються; по-друге, як уся цілісна система, так і її окремі елементи – в сукупності відображають у своєму розвитку перерозподіл повноважень між ЄС, з одного боку, та державами-членами – з другого, що пов'язано насамперед зі зростанням масштабів євроінтеграційних процесів та їхнім ускладненням; по-третє, хоча інституційна система ускладняється, у цілому вона виявляється здатною більш-менш адекватно реагувати на виклики часу [1].

Основними інституціями Європейського Союзу є: Європейська Рада, Рада, Європейська Комісія, Європейський Парламент, Суд Європейського Союзу та допоміжні інституції: Економічно-соціальний комітет, Комітет регіонів, Європейський омбудсмен, Європейська поліцейська служба, Європейська прокуратура, агенції. Процес реалізації політики розширення ЄС, з метою суттєвого підвищення дієздатності та спроможності

інституційної системи швидко й ефективно реагувати на сучасні виклики, зумовив впровадження таких посад – Голови Європейської Ради та Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки, та нової інституції – Європейської прокуратури.

Аналіз договірних положень про діяльність таких основних інституцій ЄС, як Європейська Рада, Європейська Комісія, Європейський Парламент та Суд ЄС показав, що вони діють в межах повноважень, покладених на них Договорами, та згідно зі встановленими процедурами, умовами та цілями. Взаємодіючи між собою на засадах відкритої співпраці, вони приймають виважені і ефективні рішення [2].

Європейська Рада, на яку покладена політична функція, надає Союзові необхідні для його розвитку імпульси і визначає його загальні політичні орієнтири та пріоритети. На неї ще покладена Лісабонським договором бюджетна та координаційна функції, а також функція з розробки політики. В політико-адміністративній системі ЄС Рада відіграє подвійну роль: з одного боку, діючи як міжурядова організація, вона є найважливішим органом у процесі ухвалення рішень, а з другого, як наднаціональна інституція – є своєрідним форумом, на якому держави-члени мають можливість оприлюднювати свої національні пріоритетні проблеми [2].

Європейська Комісія виступає в ролі охоронця положень договорів та правового надбання союзу (*acquiscommunautaire*) й забезпечує належне застосування державами-членами положень первинного та вторинного права ЄС. Її основна роль полягає в контролі й спостереженні за правильним застосуванням законодавства Союзу. Здійснюючи виконавчу, координуючу та управлінську функції, Комісія виконує постанови Ради та Парламенту, виконує бюджет ЄС та керує програмами і несе за них відповідальність, подає до Парламенту та Ради щорічні звіти про функціонування ЄС. Крім того, Єврокомісія наділена повноваженнями законодавчого характеру, оскільки володіє виключним правом законодавчої ініціативи [3].

Європейський Парламент, поряд з Радою, Європейською Комісією та Судом ЄС, є одним із ключових органів влади в Європейському Союзі. За час свого існування він зазнавав суттєвих змін – від скромної ролі спостерігача до представницького органу з політичними, наглядовими, бюджетно-фінансовими, кадровими, дорадчими й окремими законодавчими функціями.

До інституційної системи ЄС належать також інституції, які виконують такі допоміжні функції, як консультативно-дорадчу (Соціально-економічний комітет, Комітет регіонів) та правоохоронну (Омбудсмен, Європол та Європейська прокуратура). Допоміжні функції в інституційній системі ЄС здійснюють також агенції, які відіграють надзвичайно важливу роль в європейському врядуванні [2]. Аналіз сучасних теорій до розуміння процесу становлення інституційної системи Європейського Союзу дає висновок про важливість місця та ролі наднаціональних інституцій Європейського Союзу в європейській інтеграції. Функціонування інституційної системи Європейського Союзу спрямоване, на те, щоб поширювати цінності Союзу, реалізовувати цілі Союзу, служити інтересам Союзу, його громадян та держав-членів, гарантувати узгодженість, ефективність та послідовність дій Союзу.

Список використаних джерел

1. Пістракевич О. В. Інституції нових держав-членів ЄС в європейській інтеграції / О. В. Пістракевич // Трансформація політико-управлінських відносин у державах Центрально-Східної Європи в процесі європейської інтеграції: уроки і досвід для України : монографія / [кол.авт.] ; за заг. ред. Д. І. Дзвінчука. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013.
2. Пістракевич О. В. Загальна характеристика інституцій ЄС. Основні інституції Європейського Союзу / О. В. Пістракевич // Європейська інтеграція: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів та слухачів магістерської підготовки за напрямом «Державне управління» / кол. авт. ; за заг. ред. проф. І. А. Грицяка та Д. І. Дзвінчука. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013.
3. Пістракевич О. В. Політична та управлінська сутність Європейської Комісії / О. В. Пістракевич // Державне управління та місцеве самоврядування. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2013.